

Datum

2020-01-09

Vår referens

Lotta Fröding

Utvecklingssekreterare

lotta.froding@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Motion av Nima Gholam Ali Pour (SD) om att motverka skolfrånvaro och främja skolnärvaro STK-2019-706

Sammanfattning

Nima Gholam Ali Pour (SD) har inkommit med en motion om att motverka skolfrånvaro och främja skolnärvaro. Motionären föreslår kommunfullmäktige att:

- Uppdra alla berörda nämnder att upprätta gemensamma mål om skolnärvaro.
- Uppdra åt grundskolenämnden att upprätta en årlig rapport om skolfrånvaro som beskriver nuläget och utvärderar åtgärder.
- Uppdra åt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att upprätta en årlig rapport om studieavbrott och skolfrånvaro som beskriver nuläget och utvärderar åtgärder.
- Uppdra åt kommunstyrelsen att utarbeta en kommunal strategi för skolnärvaro som involverar polisen, barn- och ungdomspsykiatri, fritidsförvaltningen, socialtjänsten och andra relevanta aktörer, samt att kontinuerligt utvärdera denna strategi.
- Uppdra åt kommunstyrelsen att utse en kommunal samordnare för arbetet med skolnärvaro i Malmö stad, som samordnar samverkan mellan olika förvaltningar och verksamheter omkring skolnärvaro.

Grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden fritidsnämnden har yttrat sig i ärendet. Fritidsnämnden har valt att avstå möjligheten att yttra sig då de anser att frågan inte faller under nämndens ansvarsområde.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige anser Nima Gholam Ali Pours (SD) motion om att motverka skolfrånvaro och främja skolnärvaro besvarad med vad som redovisas i ärendet.

Beslutsunderlag

- Motion av Nima Gholam Ali Pour (SD) om att motverka skolfrånvaro och främja skolnärvaro
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 200120 Motion om att motverka skolfrånvaro och främja skolnärvaro
- Remissvar från grundskolenämnden
- Grundskolenämnden beslut 190924 § 134 med Reservation (SD) och Muntlig reservation (MP)

- Remissvar från arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 190924 § 320 med Reservation (SD)
- Fritidsnämnden beslut 190926 § 130
- Remissvar från fritidsnämnden
- Remissvar från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut 190927 §97 med Reservation (SD) och muntlig Reservation (M+C)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-01-20

Kommunstyrelsen 2020-02-12

Kommunfullmäktige 2020-02-27

Beslutet skickas till

Motionären

Grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Fritidsnämnden

Ärendet

Nima Gholam Ali Pour (SD) har inkommit med en motion om att motverka skolfrånvaro och främja skolnärvaro. Motionären föreslår kommunfullmäktige att:

- Uppdra alla berörda nämnder att upprätta gemensamma mål om skolnärvaro.
- Uppdra åt grundskolenämnden att upprätta en årlig rapport om skolfrånvaro som beskriver nuläget och utvärderar åtgärder.
- Uppdra åt gymnasie-, och vuxenutbildningsnämnden att upprätta en årlig rapport om studieavbrott och skolfrånvaro som beskriver nuläget och utvärderar åtgärder.
- Uppdra åt kommunstyrelsen att utarbeta en kommunal strategi för skolnärvaro som involverar polisen, barn- och ungdomspsykiatri, fritidsförvaltningen, socialtjänsten och andra relevanta aktörer, samt att kontinuerligt utvärdera denna strategi.
- Uppdra åt kommunstyrelsen att utse en kommunal samordnare för arbetet med skolnärvaro i Malmö stad, som samordnar samverkan mellan olika förvaltningar och verksamheter omkring skolnärvaro.

Motionären hänvisar till att den som deltar i skolundervisningen även lyckas i skolan. 85 procent av grundskoleeleverna i Malmö med en frånvaro på 0 – 5 procent i årskurs 9 läsåret 2017/18 uppnådde gymnasiebehörighet. Motsvarande resultat för eleverna med över 50 procent frånvaro är endast 15 procent behörighet. Sverigedemokraterna menar att grundskolenämnden och gymnasie-, och vuxenutbildningsnämnden måste följa upp arbetet med skolnärvaro bättre än vad man gör idag.

Motionären nämner att skolan är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn när det gäller risken att drabbas av psykisk ohälsa och olika former av sociala problem som till exempel kriminalitet och missbruk.

Yttranden från remissinstanserna

Grundskolenämnden

Nämnden bedömer att det redan idag finns strukturer både inom förvaltningen och mellan förvaltningar i Malmö som säkrar att arbetet med att främja närvaro och minska frånvaro bedrivs i enlighet med skollagen.

Redan 2016 tog förvaltningen fram riktlinjer för att främja närvaro och minska frånvaro. Hösten 2018 reviderades dessa riktlinjer som numera bygger på erfarenheterna som gjorts samt utifrån den skärpta lagstiftningen 1 juli 2018 om frånvaro och skolplikt.¹

Förslaget om att uppdraga åt alla berörda nämnder att upprätta gemensamma mål om skolnärvaro.

Nämndsmålen har idag en sådan struktur att de ligger på en annan detaljnivå än vad motionären föreslår. Med anledningen av pågående omarbetning av nämndsmålen skulle det finnas praktiska svårigheter att få med de föreslagna målen i den nya målstrukturen.

Förslaget om att grundskolenämnden upprättar en årlig rapport om skolfrånvaro som beskriver nuläget och utvärderar åtgärder.

Dessa frågor redovisas i den årliga kvalitetsrapporten i december. Utöver den årliga rapporten får nämnden månadsvis löpande information om hur många utredningar om *upprepade eller längre frånvaro* som inletts vid förvaltningens skolor. I syfte att säkerställa dessa frågor i det dagliga arbetet följs riktlinjerna för att främja närvaro upp i skolornas och huvudmannens systematiska kvalitetsarbete och i de kvalitetsdialoger som sker ute på varje enskild skola.

Förslaget om att uppdraga åt kommunstyrelsen att utarbeta en kommunal strategi för skolnärvaro som involverar polisen, barn- och ungdomspsykiatri, fritidsförvaltningen, socialtjänsten och andra relevanta aktörer, samt kontinuerligt utvärdera denna strategi.

På lokal nivå förekommer redan idag samverkan mellan dessa parter. Samverkan på övergripande nivå mellan parterna sker i flera forum.

Tre exempel är:

- Samarbete mellan skola, socialtjänst, polis, fritidsgårdar och räddningstjänst (SSP).
- Community That Cares (CTC)
- Samverkansplattform för stärkt skydd för barn och unga.

Dessa forum är dock inte samordnade sinsemellan.

Förslaget om att uppdraga åt kommunstyrelsen att utse en kommunal samordnare för arbetet med skolnärvaro i Malmö stad som samordnar samverkan mellan olika förvaltningar och verksamheter omkring skolnärvaro.

Ändringarna i skollagens bestämmelser om frånvaro och skolplikt 1 juli 2018 innebar bland annat att elevens hemkommun, vid behov, ska samordna insatser från olika aktörer för att eleven ska närvara i skolan. Förvaltningens organisation har därmed setts över för att kunna uppfylla lagkraven. Samordning sker i en konkret situation nära elevens vardag utifrån skolans utredning om upprepade eller längre frånvaro. Riktlinjer och stödmaterial har tagits fram för att främja närvaro och minska frånvaron. Det finns även två stödteam som arbetar med elever med hög

¹ 7 kap. §19a, §§21-22 skollagen (2010:800) ny lagstiftning 2018-07-01.

frånvaro *Centrala flexteamet*² och ett mobilt team för elever med hög frånvaro. Varje elevs behov är unikt och återgången till ordinarie skola är individuellt upplagd utifrån elevens styrkor och behov.

Nämnden gör bedömningen att det idag redan finns strukturer både inom grundskoleförvaltningen och mellan förvaltningarna i Malmö som säkrar att arbetet med att främja närvaro och minska frånvaro bedrivs enligt skollagen. Nämnden anser att motionen är besvarad.

(SD) har lämnat en reservation.

(MP) anmäler muntlig reservation.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Sammantaget bedömer nämnden att befintliga strukturer och rutiner för arbetet med att främja elevers närvaro och motverka skolfrånvaro är ändamålsenlig samt säkerställer att arbetet bedrivs i enlighet med skollagen. Nämnden konstaterar även att arbetet med förbättrad närvaro är en prioriterad fråga för verksamheterna och att arbetet med att förebygga studieavbrott och frånvaro är ständigt pågående.

Bestämmelserna i skollagen om att stärka närvaron förtydligades i juli 2018 därav tog gymnasiektorernas ledningsgrupp beslut om att implementera gemensamma riktlinjer och mallar, *Frånvarotrappan*, som ska fungera som stöd i verksamheterna. *Frånvarotrappan* består av fem steg som innefattar ett antal åtgärder. Vid behov tas beslut om orosanmälan till socialtjänsten samt eventuellt rapportering av hög frånvaro till Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Elever med hög frånvaro är ingen heterogen grupp och orsakerna till frånvaro är många. Utifrån ett förebyggande perspektiv sker samverkan mellan elevhälsan, mentorer, berörda lärare och skolläda för att tidigt fånga upp elever som riskerar hög frånvaro. Skolorna har egna rutiner för analys och uppföljning av frånvaro på individnivå och utifrån detta arbetar verksamheten aktivt med förebyggande åtgärder för en förbättrad närvaro samt minskad frånvaro.

När det gäller nämndens arbete med frånvaro inom vuxenutbildningen bör det poängteras att denna skolform är frivillig, man har dock infört en tätare uppföljning av elevnärvaron. Detta har lett till att elevnärvaron har ökat och även medfört en ökad lärarkontakt för eleverna. Ett resultat av den ökade närvaron har medfört att fler elever dels klarat sina kurser och dels valt att studera vidare efter svenska för invandrare (sfi). Det pågår även en studie med att analysera elevers avbrott inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande- och gymnasialnivå. Avbrottsstudien syftar till att kartlägga anledningar till studieavbrott och att undersöka behovet av eventuella justeringar i det pedagogiska upplägget i verksamheten som kan leda till en ökning av andelen elever som fullföljer sina studier.

Studieavbrott och skolfrånvaro följs upp inom ramen för det ordinarie kvalitetsarbetet både på respektive skola och på aggregerad nivå. På aggregerad nivå följs frånvaro och avbrott upp i

² <https://kominnyheter.malmo.se/2019/11/15/centrala-flexteamet-tror-pa-utokning-av-malgrupp/>

huvudmannens lägesrapport för gymnasieskolan och kommer närmast att behandlas av nämnden vid sammanträdet i december 2019. Nämnden avslår motionens första och tredje yrkanden.

(SD) har lämnat särskilt yttrande/reservation.

(M) och (C) har lämnat muntlig reservation.

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Nämnden har gjort en bedömning utifrån tre av förslagen i motionen.

Förslaget om att uppdra åt alla berörda nämnder att upprätta gemensamma mål om skolnärvaro.

Det är viktigt med gemensamma prioriteringar och åtgärder kring frågor som rör barn och unga i behov av stöd från flera förvaltningar. Ett sådant arbete pågår i befintliga samverkansorgan såsom Samverkan barn och unga Malmö (SBUM) där samtliga berörda parter är representerade. Nämnden har ett bredare perspektiv på de sociala faktorerna som har betydelse för barns och ungas utveckling än att öka skolnärvaron. Det ingår inte i nämndens grunduppdrag att ta ansvar för barns och ungas närvaro eller måluppfyllelse i skolan. Skolan, främst elevhälsan, och socialtjänsten behöver ha ett nära samarbete kring de barn och unga som har mer omfattande behov av stöd.

Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden bland annat verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Nämnden ska särskilt följa utvecklingen hos barn och unga som visar tecken på en ogynnsam utveckling, samt sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver. I frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa ska socialnämnden samverka med andra berörda parter och aktivt verka för att samverkan kommer till stånd.³

Nämnden har ett särskilt ansvar för barn som är placerade utanför det egna hemmet. Ett nämndsmål 2019 fokuserar på att stärka förutsättningarna för att placerade barn ska få en bra skolgång. Nämnden har en särskild verksamhet som arbetar i samverkan med de placerade barnens skolor för att ge stöd och förutsättningar för en bra skolgång.

Förslaget om att uppdra åt kommunstyrelsen att utarbeta en kommunal strategi för skolnärvaro som involverar polisen, barn- och ungdomspsykiatri, fritidsförvaltningen, socialtjänsten och andra relevanta aktörer, samt kontinuerligt utvärdera denna strategi.

Nämndens uppdrag i förhållande till den aktuella frågan är att ge individuellt stöd till barn och ungdomar för att de ska få bättre förutsättningar att klara skolan, i de fall orsakerna är kopplade till sociala faktorer i familjen och miljön utanför skolan. Nämnden kan också ge stöd i form av riktade insatser till grupper av barn eller föräldrar som behöver det, till exempel föräldrastödsprogram.

Nämnden betonar vikten av att nämnder utvecklar sitt samarbete kring barn och unga som behöver stöd, oavsett vad problematiken handlar om. En kommunal strategi inriktad ensidigt på skolnärvaro vid sidan av befintliga styrssystem, styrdokument och kvalitetsgranskningssystem riskerar att bli en parallell process. Styrning och prioritering bör ske inom ramen för befintliga styrssystem och samverkansorgan. Det pågår arbete i befintliga samverkansorgan med att

³ 5 kap. 1§ socialtjänstlagen

gemensamt identifiera och genomföra åtgärder.

För en god samverkan krävs tydlig styrning, tydlig ansvarsfördelning och rutiner men också ett gemensamt förhållningssätt, arbetssätt och verktyg. Det finns behov av en förvaltningsgemensam modell för hur samverkan ska gå till, som tydliggör ansvarsfördelning och ger ett konkret stöd till medarbetarna i alla förvaltningar som möter barn och unga.

Förslaget om att uppdraga åt kommunstyrelsen att utse en kommunal samordnare för arbetet med skolnärvaro i Malmö stad som samordnar samverkan mellan olika förvaltningar och verksamheter omkring skolnärvaro. Nämnden anser att det är mer lämpligt att arbeta med planering, genomförande och samordning av åtgärder inom ramen för befintliga styrprocesser och samverkansorgan. Åtgärderna behöver fokusera på att få till stånd samordnade insatser så tidigt som möjligt, insatser som gör skillnad för det enskilda barnet. Grundskolenämnden arbetar med att införa en samordnarfunktion för skolnärvaro. Nämnden följer införandet av denna nya funktion och hur den bidrar till samverkan och förbättrad samordning av stödet till de berörda barnen. Nämnden anser motionen vara besvarad.

(SD) har lämnat en reservation.

Fritidsnämnden

Nämnden avstår från att besvara motionen då de anser att den inte faller under nämndens ansvarsområde.

Stadskontorets kommentarer

Skolforskningsinstitutet Ifous kom i augusti 2019 ut med en forskningsöversikt *Att främja ungas skolnärvaro*. I forskningen framtonar tre områden som viktiga för att främja närvaro:

- Elevers upplevelse av trygghet och delaktighet, vilket innefattar;
 - trygghet och goda kamratrelationer samt tillhörighet
 - delaktighet och engagemang.
- Goda lärmiljöer, vilket innebär
 - undervisningskvalitet och gott ledarskap i klassrummet
 - positiva förväntningar på eleverna
 - goda relationer elev – lärare.
- Organisatorisk medvetenhet, vilket handlar om
 - helhetsperspektiv och systematik i arbetet med skolnärvaro
 - en god skolkultur
 - förebyggande och proaktivt elevhälsoarbete
 - trygga övergångar
 - dialog och samverkan inom och utom skolorganisationen.

Några viktiga slutsatser som forskningsrapporten kommit fram till är att om det främjande arbetet med skolnärvaro ska vara framgångsrikt krävs det att vilja finns på alla nivåer inom skolan. Viljan och kunskapen om arbetet måste finnas inte bara hos den enskilda läraren utan både på förvaltnings- och skolläddarnivå för att bli framgångsrik. En annan slutsats är att främja skolnärvaro har gått från att ses som ett individperspektiv till att alltmer ses som ett skol- och

samhällsperspektiv, det vill säga att skolan måste skapa framgångsfaktorer för att elever ska vilja vara närvarande. Det är också betydelsefullt att vara medveten om att olika elever behöver olika stöttning för att vara närvarande i skolan. Det är nödvändigt att lyssna på elevens egna förslag till lösningar.

Skolinspektionen genomförde 2016 en kartläggning om omfattande skolfrånvaro som visade att mycket görs, men att det inte är rätt saker som görs i rätt tid. Det vill säga att man tenderar att vidta åtgärder innan man tagit reda på orsakerna till frånvaron. Elevens röst har i de flesta fall inte hörts.

Stadskontorets bedömning och förslag till beslut

En gymnasieexamen ökar möjligheten att få ett arbete, känna sig delaktig i samhället och bidrar till en bättre hälsa. Andelen elever som inte är behöriga att söka ett yrkesprogram i gymnasieskolan låg på cirka 20 procent av de elever som slutade årskurs 9 förra läsåret, 2018.⁴ I grundskolenämndens kvalitetsrapport 2019 går att utläsa att elevernas frånvaro ökar i takt med stigande ålder. Frånvarostatistiken skiljer sig inte nämnvärt åt från tidigare år. Förvaltningen ser ett samband mellan närvaro och kunskapsresultat, vilket motionären lyfter. I kvalitetsrapporten tas elevernas socioekonomiska bakgrund fram som påverkansfaktor på resultaten i allt högre grad. Därav blir det desto viktigare att arbeta med undervisningens innehåll och kvalitet. Grundskolan ser ett behov av bättre analys och förståelse för elevens behov och undervisningen/verksamheten som bidrar till lärande.

Elever med för hög frånvaro är ingen heterogen grupp och orsakerna till frånvaro är många. I förvaltningarnas yttranden går att utläsa att de arbetar, utifrån sina respektive uppdrag, mot att höja närvaron och kvaliteten på sina verksamheter, dels enskilt inom förvaltningen men även i samverkan på olika sätt.

Förvaltningarnas arbete ligger i linje med slutsatserna i forskningsrapporten från Ifous. För att öka möjligheten för fler barn och unga att nå en gymnasieexamen är det viktigt att nämnder utvecklar sitt samarbete kring barn och unga som behöver stöd, oavsett vad problematiken handlar om.

Mot bakgrund av de arbete som utförs i de olika nämnderna samt den samverkan som finns mellan berörda nämnder, föreslår stadskontoret att motionen bör anses besvarad.

Ansvariga

Heléne Norberg Direktör

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör

⁴ Uppgift från Kolada. Elever med okänd bakgrund ingår inte.